

Вих. № 244 від 04 березня 2022 року

**Голові Верховного Суду
Князеву В.С.**

Шановний Всеволоде Сергійовичу!

Висловлюємо Вам свою повагу та звертаємося щодо наступного.

До Асоціації правників України надходять звернення її членів щодо проблем надання професійної правничої допомоги в умовах дії воєнного стану. Адвокати, в свою чергу, отримують запити від клієнтів щодо здійснення супроводження судових справ під час дії воєнного стану.

Законодавство України не врегульовує перебіг процесуальних строків, порядок виклику сторін, вручення документів, виконання судових рішень, особливості проведення судових засідань в умовах воєнного стану. А тому вказані питання регламентуватися загальними нормами процесуального права.

При цьому для запобігання загрози життю та здоров'ю суддів та учасників судового процесу у період воєнного стану, доступ до Єдиного державного реєстру судових рішень, сервісів «Стан розгляду справ» та «Список справ, призначених до розгляду» тимчасово призупинено.

За повідомленням на офіційному веб-сайті Судова влада України суди здійснюють правосуддя в безперебійному режимі в умовах відсутності загрози життю та здоров'ю учасників справи. Про дату та час судових засідань дізнавайтесь в оперативному порядку за телефонами суду чи з використанням інших засобів зв'язку.

А тому учасники судових справ та їх представники на сьогодні не мають об'єктивної можливості здійснювати контроль за ходом судових проваджень та своєчасно вчиняти процесуальні дії відповідно до правил процесуального законодавства.

При цьому на сьогодні продовжують спливати строки на оскарження, подання процесуальних документів та вчинення інших процесуальних дій.

Адвокати в інтересах клієнтів зобов'язані здійснювати всі процесуальні дії відповідно до загальних строків.

Однак, зважаючи на дію воєнного стану, здійснення активних бойових дій, евакуацію цивільного населення, в значній кількості випадків таке належне виконання адвокатом своїх професійних обов'язків об'єктивно неможливо.

Асоціація враховує, що законодавчо вирішити дане питання найближчим часом буде утруднено. Однак у разі необхідності готова долучитись до розробки та обговорення відповідного законопроекту.

Відповідно до статті 36 Закону «Про судоустрій і статус суддів» Верховний Суд забезпечує апеляційні та місцеві суди методичною інформацією з питань правозастосування. А тому Асоціація вважає, що дієвим механізмом в ситуації, що склалася, буде надання Верховним Судом методичної інформації з питань застосування процесуального законодавства щодо порядку здійснення судочинства в умовах воєнного стану.

Свої пропозиції ми виклали у зверненні.

**З повагою,
Президентка Асоціації Правників України**

Анна Огречук

Асоціація правників України звертається до Верховного Суду щодо надання рекомендацій для судів стосовно роботи в умовах воєнного стану.

Указом Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України введено в Україні воєнний стан із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року строком на 30 днів.

У період воєнного стану відповідно Закону України «Про правовий режим воєнного стану» (далі – Закон):

- не можуть бути припинені або обмежені повноваження судів (ст. ст. 10, 12 Закону),
- правосуддя на території, на якій введено воєнний стан, здійснюється лише судами (ст. 26 Закону),
- скорочення чи прискорення будь-яких форм судочинства забороняється (ст. 26 Закону),
- у разі неможливості здійснювати правосуддя судами, які діють на території, на якій введено воєнний стан, законами України може бути змінена територіальна підсудність судових справ, що розглядаються в цих судах, або в установленому законом порядку змінено місцезнаходження судів (ст. 26 Закону),
- створення надзвичайних та особливих судів не допускається (ст. 26 Закону).

Процесуальне законодавство (ЦПК України, ГПК України, КАС України) не встановлює особливостей здійснення судового розгляду в умовах воєнного стану, а окрім як обов'язкове зупинення провадження у справі у випадку перебування сторони або третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору, у складі Збройних Сил України або інших утворених відповідно до закону військових формувань, що переведені на воєнний стан або залучені до проведення антитерористичної операції.

В той же час, інші питання, як-то перебіг процесуальних строків, позовної давності, порядок виклику сторін, вручення документів, виконання судових рішень, особливості проведення судових засідань в умовах воєнного стану тощо не визначенні чинним законодавством України, а тому мають регламентуватися загальними нормами процесуального права.

Разом з тим, з 24.02.2022 р. та до сьогодні на більшості території України ведуться активні бойові дії української армії проти агресора.

Відповідно до статті 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

З урахуванням загального порядку здійснення судочинства, визначеного процесуальним законодавством, що не враховує особливості функціонування судів воєнного стану, в

умовах здійснення бойових дій проведення на відповідній території судових засідань та здійснення інших процесуальних дій відповідно до загальних процесуальних норм створює реальну загрозу для життя та здоров'я суддів, працівників судів та інших громадян.

Відповідно до статті 36 Закону «Про судоустрій і статус суддів» Верховний Суд забезпечує апеляційні та місцеві суди методичною інформацією з питань правозастосування. Асоціація правників України звертається до Верховного Суду з проханням надати апеляційним та місцевим судам методичну інформацію з питань застосування процесуального законодавства щодо порядку здійснення судочинства в умовах воєнного стану.

Ми пропонуємо розглянути такі рекомендації:

1. На час дії воєнного стану судам здійснювати першочергове вирішення невідкладних процесуальних питань та невідкладних справ в особливих видах проваджень.
2. Обмежити проведення судових засідань в приміщеннях судів. Проводити судові засідання у справах в режимі відеоконференції, в тому числі за клопотанням учасників з використанням власних технічних засобів та електронного підпису згідно з вимогами Положення про ЄСІТС та/або положень, що визначають порядок функціонування її окремих підсистем (модулів).
3. В умовах воєнного стану вважати поважними причини неявки учасника справи в судові засідання, незалежно від подання відповідного клопотання учасником справи, який не з'явився.
4. Вважати поважними причини пропуску процесуальних строків, у зв'язку з введенням і дією режиму воєнного стану в Україні. У випадку, якщо закінчення встановленого судом строку на вчинення учасником справи відповідної процесуальної дії припадає на період дії режиму воєнного стану, з ініціативи судів здійснювати продовження таких строків на час дії режиму воєнного стану.
5. За наявної технічної можливості забезпечити своєчасне відкриття судових проваджень.
6. Здійснювати надсилання учасникам судового процесу ухвал з процесуальних питань на електронні адреси учасників судового процесу.
7. Здійснювати направлення та видачу учасникам справи інших процесуальних документів, виконавчих документів після припинення дії воєнного стану.

Окремо ми пропонуємо розглянути можливість зміни місцезнаходження судів, які знаходяться на території воєнних дій задля забезпечення безперервної можливості здійснення правосуддя.

**З повагою,
Президентка Асоціації Правників України**

Анна Огречук